

Δ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

στ. 1500-1592

Η ολοκλήρωση της μηχανής σωτηρίας

«Ἦδ' ἡμέρα σοι τὴν ἐμὴν δείξει χάριν»

(στ. 1420, μῦθρ. στ. 1557)

ΠΛΟΚΗ

- Οι ειδήσεις από το παλάτι
- Τα τελευταία εμπόδια
- Η επίκληση στους θεούς

ΘΕΜΑΤΑ

- Η αξιοποίηση του *φαινέσθαι*
- Ἕλληνες και «Βάρβαροι»:
Εμείς και οι άλλοι
- Το τραγικό, το κωμικό και το ρομαντικό

Ελένη
(Λ. Τασσοπούλου,
Αμφιθέατρο, 1999,
σκην. Σ. Ευαγγελάτος)

Δ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Ελένη – Θεοκλύμενος – Μενέλαος

ΕΛΕΝΗ	Ὅλα καλά μες στο παλάτι, φίλες· ἡ κόρη του Πρωτέα μάς βοηθάει· δεν εφανέρωσε στον ἀδελφό της, παρ' ὅλο που τη ρώτησε, πως ἦρθε κι εἶναι κοντά μας ο ἀντρας μου· του εἶπε, για χάρη μου, πως ἔχει πια πεθάνει. ¹	1500	ΤΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ
	Και το Μενέλαο τον συντρέχει ἡ τύχη· γιατί 'ναι αρματωμένος με τα ὄπλα που θα 'ριχνε στη θάλασσα· βαστάει στο δυνατό του χέρι τὴν ἀσπίδα καὶ στο δεξί ἔχει τὸ κοντάρι, τάχα για να τιμήσει τὸ νεκρό μαζί μου.	1505	▶ <i>Τι εἶπε ἡ Θεονόη στον ἀδελφό της;</i>
	Εἶναι ἐτοιμος να πολεμήσει, μύριους βάρβαρους να σκοτώσει, στο καράβι μόλις θα μπούμε· του 'δωσα να βάλει χιτῶνα ωραίο καὶ με ποταμίσσο	1510	▶ <i>Ποια εἶναι ἡ τωρινή κατά- σταση τοῦ Μενέλαου;</i>
	τον ἔλουσα νερό δροσάτο, που εἶχε να νιώσει χρόνια στο κορμί του. Ὡστόσο να, βγαίνει ἀπὸ τὸ παλάτι ἐκεῖνος που σίγουρα θαρρεῖ πως θα με πάρει· ²	1515	▶ <i>Τι ζητάει ἡ Ελένη ἀπὸ τὸ Χορό;</i>
	ἀνάγκη να σωπαίνω· κι εσεῖς ὅμως παρακαλῶ τὸ στόμα σας κρατήστε κλειστό, για να σας σώσω κάποια μέρα, αν τώρα ἐγὼ κι ο ἀντρας μου σωθούμε. ³	1520	
ΘΕΟΚΛΥΜΕΝΟΣ	Δούλοι, με τὴ σειρά να προχωράτε, καθὼς ο ξένος ⁴ ὅρισε, κρατώντας τις προσφορές που θα ριχτοῦν στο κύμα.	1525	Ἡ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΚΛΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ
	Ελένη, αν δε νομίζεις πως μιλάω ἀνόητα, ἀκουσέ με κι ἐδῶ μείνε· στον ἀντρα σου τα ἴδια θα προσφέρεις, εἶσαι δὲν εἶσαι μέσα στο καράβι. ⁵	1530	▶ <i>Τι προτείνει ὁ Θεοκλύμενος στὴν Ελένη;</i>
	Φοβάμαι μήπως σου 'ρθει ἐπιθυμία, στο πέλαο να ριχτεῖς ἀπὸ τὴ θλίψη για τις χάρεις ⁶ τοῦ Μενέλαου, μια κι ἐτσι πολύ πικρά γι' αὐτόν ἀναστενάζεις.		▶ <i>Πῶς ἡ Ελένη ἀντιμετωπίζει τις προτάσεις του;</i>

ΣΧΟΛΙΑ

1. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Β' Στασίμου ὁ Θεοκλύμενος φρόντισε να ρωτήσει τὴν ἀδελφή του αν ἀλήθειαν οἱ πληροφορίες για τὸ Μενέλαο. Ἡ Θεονόη τὸν διαβεβαίωσε ὅτι ὁ Μενέλαος ἔχει πεθάνει. Επομένως, ἡ στάση τῆς Θεονόης υπήρξε ἐνεργητική, καθὼς δὲν περιορίστηκε ἀπλῶς στὴν ἀποσιώπηση τῆς ἀφίξης τοῦ Μενέλαου στὴν Αἴγυπτο.
2. Ὁ Θεοκλύμενος εἰσέρχεται στὴ σκηνή με δούλους που μεταφέρουν τὴς προσφορές για τὸ «νεκρό» Μενέλαο.
3. Ἡ ἐξασφάλιση τῆς σιωπῆς τοῦ Χοροῦ εἶναι συννηθισμένο θέμα σε τραγωδίες, ὅπου ἐξυφαίνεται ἀπὸ τοὺς ἥρωες μια «μηχανή»: ἐδῶ ἡ προσπάθεια τῆς Ελένης φαντάζει εὐκόλη, ἀφοῦ ὁ Χορός ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἑλληνίδες σκλάβες που συμπαθοῦν τοὺς Ἕλληνες καὶ συμπάσχουν μαζί τους.
4. Ἐννοεῖ τὸ Μενέλαο.
5. Για τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ἦταν προσβλητικό να μὴ θεωρηθεῖ ἀναγκαῖα ἡ παρουσία τους σε μια θρησκευτική τελετή.
6. Ἐννοεῖ τὴς χάρεις που δοκιμάζει κανεὶς ἀπὸ ἓνα ἀγαπημένο πρόσωπο.

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

Το τραγούδι του Χορού τελειώνει. Η Ελένη βγαίνει από το παλάτι. Τι να έχει συμβεί στο μεταξύ;

- Ας παρατηρήσουμε τη διπλανή φωτογραφία.
  - Ποια ατμόσφαιρα φαίνεται να επικρατεί; Ο σκηνοθέτης βασίστηκε σε στοιχεία που προκύπτουν από το κείμενο;
  - Πιστεύεις ότι θα μπορούσε να υπάρξει διαφορετική σκηνοθετική πρόταση;
- Εκτός από την Ελένη στη σκηνή εμφανίζεται και ο Μενέλαος.
  - Ποια είναι η σκευή του;
  - Γιατί άραγε παρουσιάζεται με λεπτομέρειες από την Ελένη;

Ελένη – Χορός (Α. Λαδικού, Κ.Θ.Β.Ε., 1982, σκην. Α. Βουσιανός)

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Η Ελένη ανακοινώνει στις γυναίκες του Χορού τι συνέβη στο παλάτι, όσο εκείνες τραγουδούσαν. Με βάση όσα προηγήθηκαν, ας θυμηθούμε τη σχέση τους και ας σκεφτούμε:
  - γιατί η Ελένη νιώθει την ανάγκη να μοιραστεί τα νέα μαζί τους;
  - ποια δραματική σκοπιμότητα εξυπηρετεί αυτή η ανακοίνωση;
  - ποιες από αυτές τις πληροφορίες συνδέονται με την εξέλιξη του σχεδίου απόδρασης.
- Μετά τη σιωπή της Θεονόης η Ελένη προσπαθεί να εξασφαλίσει και τη σιωπή των γυναικών του Χορού.
  - Πιστεύεις ότι θα ανταποκριθούν; Πώς νιώθουν άραγε;

Ελένη και Γυναίκες του Χορού (Λ. Τασπούλου, Αμφιθέατρο, 1999, σκην. Σ. Ευαγγελίτσος)

Κοστούμι Σπύρου Βασιλείου για τον Αγαμέμνονα (Ευριπίδης, Ιφιγένεια εν Αυλίδι, Εθνικό θέατρο, 1970)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 1

ΤΟ ΕΝΔΥΜΑ – Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

Οι ενδυματολογικές και οι σκηνογραφικές προτάσεις καθρεπτίζουν ή θα έπρεπε να καθρεπτίζουν τη σκηνοθετική γραμμή με την πρώτη ακόμη ματιά του θεατή...

Τ. Τσαμούρη

(Από το Κ. Γεωργουσόπουλος, Ομάδα Θεατρολόγων, Σ. Γώγος, Επίδαυρος, Το Αρχαίο Θέατρο, οι Παραστάσεις, Μίλτος)

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η όψις επιτείνει τις σημασίες μιας παράστασης [...]

Τ. Λιγνάδης

(Από το Τ. Λιγνάδης, Το ζώον και το τέρας, Ηρόδοτος)

[Το φόρεμα] αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν – οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από την ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί [...], να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο καθηγουμένος;

Ε. Παπανούτσος, «Ο άνθρωπος και το φόρεμα» (απόσπασμα)

(Από το Ε. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, Δωδώνη)

ΕΛΕ.	Καινούριε μου άντρα, ⁷ πρέπει να τιμήσω και τον πρώτο μου γάμο· ⁸ θα μπορούσα να σκοτωθώ για το νεκρό μου ταίρι· όμως ποιο τ' όφελος γι' αυτόν αν θα πεθάνω; Άσε να πάω και στον πεθαμένο τα εντάφια να προσφέρω δώρα. Εκείνα	1535
	που θα 'θελα οι θεοί να σου χαρίσουν, μα και στον ξένο που έτσι με βοηθάει. Γυναίκα σου σωστή καθώς ταιριάζει, θα μ' έχεις στο παλάτι, αφού κι εμένα και το Μενέλαο ωφελείς. Η μοίρα	1540
	καλά τα φέρνει ως τώρα. Και για να 'ναι η χάρη που μου κάνεις τελειωμένη, πρόσταξε να μας δώσουν το καράβι.	1545
ΘΕΟ.	Εσύ ⁹ ένα σκάφος της Σιδώνας δώσ' τους με λαμνοκόπους και κουπιά πενήντα. ¹⁰	1550
ΕΛΕ. ¹¹	Στο πλοίο δε θα' ναι αυτός ο κυβερνήτης;	
ΘΕΟ.	Ναι· και θα τον υπακούν οι ναύτες μου όλοι. ¹²	
ΕΛΕ.	Να τους το πεις ξανά, για να το νιώσουν.	
ΘΕΟ.	Και τρεις φορές, αν θες, θα τους προστάξω.	
ΕΛΕ.	Να' σαι καλά κι αυτά που θέλω ας γίνουν.	1555
ΘΕΟ.	Την όψη σου τα δάκρυα μη χαλάσουν.	
ΕΛΕ.	Τη χάρη που χρωστώ θα σου ξεφλήσω.	
ΘΕΟ.	Μοχθείς του κάκου κι οι νεκροί ένας ίσκιος ¹³ .	
ΕΛΕ.	Τα λόγια μου κι εμάς κι αυτούς αγγίζουν.	
ΘΕΟ.	Απ' το Μενέλαο πιο κακός δε θα 'μαι.	1560
ΕΛΕ.	Στάθηκαν τέλειος· η τύχη ας με συντρέξει.	
ΘΕΟ.	Θα 'ναι μαζί σου, αγάπη αν μου δείξεις.	
ΕΛΕ.	Ποιους πρέπει ν' αγαπάω δε θα μου μάθεις.	
ΘΕΟ.	Να 'ρθω κι εγώ στο πλοίο να βοηθήσω;	

ΣΧΟΛΙΑ

7. Η Ελένη με την προσφώνηση αυτή «ανταποδίδει» το ενδιαφέρον που έδειξε για τη ζωή της ο Θεοκλύμενος με μια διαβεβαίωση πίστης σε αυτόν. Με την υπόσχεση του γάμου απορρίπτει την παράκληση του Θεοκλύμενου να μην πάει και η ίδια στο καράβι.
8. Σε έργα με ρομαντικά στοιχεία η ηρωίδα αποδέχεται την πρόταση γάμου με το βασιλιά του τόπου όπου ζει, αλλά πάντοτε βρίσκει τρόπους να αναβάλει το γάμο.
9. Η διαταγή απευθύνεται σε έναν από τους δούλους που βρίσκονται στη σκηνή.
10. Πλοίο με 50 κουπιά ήταν η *λεντηκόντορος*, που την κλασική εποχή είχε αντικατασταθεί από την τριήρη.
11. Ξεκινά μια σύντομη σιχομυθία, κατά την οποία η Ελένη, προκειμένου να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις επιτυχίας του σχεδίου απόδρασης, εκμεταλλεύεται τα συναισθήματα του Θεοκλύμενου απέναντί της και στοιχεία του χαρακτήρα του.
12. Άρα οι άντρες της ναμπής θα αποτελέσουν και το πλήρωμα του πλοίου.
13. Εννοεί ότι οι νεκροί είναι ένα τίποτε, οπότε είναι μάταιο να κοπιάζουμε γι' αυτούς. Η φράση αυτή φανερώνει ασεβή άνθρωπο και επομένως είναι παράξενο να ακούγεται από το στόμα του Θεοκλύμενου, ο οποίος σεβόταν πολύ το νεκρό πατέρα του και θεωρούσε ιερό το μνήμα του. Θα μπορούσαν βέβαια να δικαιολογηθούν τα λόγια του ψυχολογικά και δραματικά, αφού προσπαθεί να παρηγορήσει την Ελένη και να την πείσει να μην ανέβει στο πλοίο, αλλά να μείνει κοντά του. Κάποιοι ωστόσο μελετητές εξοβελίζουν αυτόν και τον επόμενο στίχο.

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

- Ας μην ξεχνάμε ότι στο σκηνικό χώρο δε βρίσκονται μόνο τα πρόσωπα που μιλάνε.
  - Με βάση όσα λέει ο Θεοκλύμενος και όσα του ζήτησε ο Μενέλαος στο προηγούμενο Επεισόδιο, ας «δούμε» ποια πρόσωπα παρίστανται στη σκηνή που παρακολουθούμε και τι κρατούν.
  - Ας φανταστούμε την κίνησή τους στο χώρο. Ποια εντύπωση δημιουργούν;
  - Πολλά πρόσωπα, ζώα, προσφορές... Είναι απαραίτητο να υπάρχουν όλα αυτά ή μπορεί η σκηνή να αποδοθεί και με λιγότερο ρεαλιστικό τρόπο;
- Ποιο είναι το ύφος της Ελένης, όσο διαλέγεται με το Θεοκλύμενο μπροστά στο Μενέλαο; Ποιον κοιτάζει; Σε ποιον απευθύνει στην πραγματικότητα τα λόγια της;

Ξύλινη αναθηματική πινακίδα του 5ου αι. π.Χ.

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Ο Θεοκλύμενος, μετά και τις διαβεβαιώσεις της Θεονόης, φαίνεται να έχει εξαπατηθεί. Τίποτε όμως δεν έχει ακόμη κριθεί οριστικά. Ο Θεοκλύμενος παρεμβαίνει και με τις προτάσεις του ορθώνονται νέα εμπόδια.
  - Ας επισημάνουμε τις προτάσεις αυτές κι ας αναζητήσουμε τα πιθανά κίνητρά του.
  - Η Ελένη προσπαθεί και καταφέρνει να ξεπεράσει τα εμπόδια αυτά. Με ποιους τρόπους;
- Το παιχνίδι με τους δίσημους λόγους φαίνεται να μην έχει τέλος. Πρωταγωνίστρια και πάλι η Ελένη. Ο Μενέλαος παρακολουθεί.
  - Ας εντοπίσουμε στο κείμενο τους δίσημους λόγους.
  - Θα μπορούσαν να λείπουν; Τι τελικά εξυπηρετούν;
- Πώς ένιωθαν άραγε οι Αθηναίοι θεατές βλέποντας την Ελένη και το Μενέλαο να εξαπατούν το Θεοκλύμενο; Τα συναισθήματά τους θα μπορούσαν να επηρεαστούν και από τις στερεότυπες αντιλήψεις της εποχής για τους βαρβάρους;

Θεοκλύμενος (Σ. Μαβίθης, Αμφιθέατρο, 1999, σκην. Σ. Ευαγγελιάτος)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 2

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ «ΒΑΡΒΑΡΟΙ»

Κανένας δεν επιχειρηματολόγησε υπέρ αυτής της αντίληψης [ότι οι Έλληνες ήταν εκ φύσεως ανώτεροι από τους βαρβάρους] τόσο επίμονα όσο ο Ισοκράτης, ο πιο πετυχημένος ρήτορας του 4ου αι. π.Χ. Αλλά εκείνοι που πάνω απ' όλα εκφράζουν εντελώς αποκάλυπτα την αντίληψη για την ανωτερότητα των Ελλήνων έναντι των μη Ελλήνων είναι οι φιλόσοφοι και κυρίως ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων. Αλλά και η άποψη του Ισοκράτους ότι η διαφορά ανάμεσα στους Έλληνες και τους Βαρβάρους δεν έγκειται στη διαφορετική καταγωγή αλλά στην παιδεία προϋποθέτει ήδη την αντίληψη περί της ανωτερότητας του Έλληνα.

A. Dihle

(Από το A. Dihle, *Οι Έλληνες και οι ξένοι*, μτφρ. Τούλα Σιετί, Οδυσσέας)

ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΕΣ

- Ας θυμηθούμε ότι οι παραστάσεις στην αρχαία Αθήνα γίνονταν πρωί, κάτω από το φως του ήλιου, πράγμα που δεν συμβαίνει στις μέρες μας.
  - Με αφετηρία τη φωτογραφία που παρατηρούμε, ας συζητήσουμε για τις δυνατότητες που προσφέρει ο τεχνητός φωτισμός στις σύγχρονες παραστάσεις.
- Στο τέλος του Β' Επεισοδίου είδαμε την Ελένη να προσεύχεται. Εδώ παρακολουθούμε το Μενέλαο να κάνει το ίδιο.
  - Ας «δούμε» συγκριτικά τα δύο πρόσωπα στην προσευχή τους. Μοιάζουν ή διαφέρουν;

*Ποιος άραγε είναι ο Μενέλαος;
(Κ. Καραμπέτη – Λ. Βογιατζής – Μ. Μαρμαρινός,
Θέατρο του Νότιου, 1996, σκην. Γ. Χουβαρδός)*

ΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΜΕ

- Το Επεισόδιο τελειώνει με την προσευχή του Μενέλαου. Ας στρέψουμε σε αυτόν την προσοχή μας.
  - Θυμάσαι πώς τον πρωτοείδαμε; Πιστεύεις ότι κάτι έχει αλλάξει; Ποια εικόνα έχεις διαμορφώσει τώρα πια γι' αυτόν;
- Κάποιοι μελετητές της *Ελένης*, όπως ήδη έχουμε αναφέρει, έχουν διατυπώσει ερμηνείες που αμφισβητούν τον τραγικό χαρακτήρα του δράματος, υποστηρίζοντας ότι κυριαρχούν κωμικά (τραγικωμωδία) ή ρομαντικά στοιχεία (ρομαντικό δράμα).
  - Θα μπορούσαμε στο Επεισόδιο που μελετάμε να βρούμε στοιχεία που στηρίζουν τις ερμηνείες αυτές;
  - Οι παραστάσεις, από τις οποίες προέρχεται το φωτογραφικό υλικό του Επεισοδίου, συντάσσονται με κάποια από αυτές τις ερμηνείες;

*Μενέλαος (Κ. Αθανασόπουλος, Αμφιθέατρο, 1999,
σκην. Σ. Ευαγγελίτας)*

Άλλο ένα Επεισόδιο ολοκληρώθηκε... Για σκέψου.... Ήταν απαραίτητο;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 3

«ΛΥΠΗΣΟΥ ΜΕ, ΘΕ ΜΟΥ»

Λυπήσου με, Θε μου, στο δρόμο που πήρα,
χωρίς, ως το τέλος, να ξέρω το πώς,
–χωρίς να 'χω μάθει, με μια τέτοια μοίρα,
ποιο κρίμα με δένει, και ποιος ο σκοπός!
[...]

Λιγάκι να κάνω πως κάτι με σέρνει,
λιγάκι να φέξει, μες στα σκοτεινά,
κι αμέσως η μοίρα μου το ξαναπαίρνει,
κι αμέσως η νύχτα γυρίζει ξανά...

Ν. Λαπαθιώτης
«Εκ βαθέων» (απόσπασμα)
(Από το Ν. Λαπαθιώτης, *Ποιήματα*, Ζήτρος)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τα ὅσα ανακοινώνει ἡ Ελένη σὺς γυναῖκες τοῦ Χοροῦ, σὺν ἀρχῇ τοῦ Επεισοδίου, φανερώνουν μίᾳ ἀκόμα λειτουργία τοῦ Β΄ Στασίμου. Ποία εἶναι αὐτή;
2. Ποιες ἦταν οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν εὐδῶση τοῦ σχεδίου ἀπόδρασης; Ποιες ἀπὸ αὐτές ἐξασφαλίσθηκαν στο Δ΄ Επεισόδιο;
3. Το σχέδιο τῆς ἀπόδρασης βρῖσκεται στο πιο κρίσιμο σημεῖο, καθὼς ἡ παραμικρὴ υποψία τοῦ θεοκλύμενου μπορεῖ νὰ οδηγήσει σὺν ἀποτυχία. Νὰ ἐντοπίσετε τὰ σημεῖα ὅπου ἐμφανίζεται αὐτὸς ὁ κίνδυνος. Με ποῖον τρόπο ἀποτρέπεται;
4. Τὴν ἐντύπωση θὰ ἔκανε ἄραγε σὺς Ἀθηναίους θεατῆς ὁ διάλογος ἀνάμεσα σὺς δύο Ἕλληνες καὶ τὸν ξένο βασιλιά; Ἄς λάβετε ὑπόψη σας τῆς στερεότυπες ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς γιὰ τὸς βαρβάρους, ὅπως διαφαίνονται καὶ στο παρακάτω ἀπόσπασμα τοῦ Ἡρόδοτου (I, 60):
«Καθὼς ὁ Πεισίστρατος δέχτηκε τὴν πρόταση καὶ συμφώνησε με τὸς ὄρους, γιὰ νὰ πετύχει τὴν ἐπιστροφή τοῦ σὺν Ἀθήνα, μηχανεύτηκε ἕνα σχέδιο, ποῦ ἐγὼ τὸ βρῖσκω πολὺ ἀφελές (ὅταν μάλιστα εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλιότερα ξεχώρισαν ἀπὸ τὸς βαρβάρους, ἔτσι ποῦ καὶ ἐυφυέστεροι ἦσαν καὶ ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ ἀνόητες ἀφέλειες) – ἀν πραγματικὰ αὐτοὶ μηχανεύθηκαν νὰ κάνουν κάτι τέτοιο σὺς Ἀθηναίους, ποῦ εἶχαν τὴ φήμη πὼς ἦσαν πρῶτοι σὺν σοφία ἀνάμεσα σὺς Ἕλληνες» (μτφρ. Δ. Μαρωνίτης).
(Ἀπὸ τὸ Ἡροδότου Ἱστορία, Γκοβόστης)
5. Το παιχνίδι ἀνάμεσα στο *εἶναι* καὶ τὸ *φαίνεσθαι* ἐκφράζεται γιὰ ἄλλη μίᾳ φορὰ καὶ μῆσα ἀπὸ τὸς δῖσημους λόγους. Ἀφὺ τὸς υπογραμμίσετε στο κείμενο, γράψτε δίπλα σὺν καθένα ἀπὸ αὐτοὺς τι θὰ ἔλεγε ἡ Ελένη, ἀν μποροῦσε νὰ ἐκφρασεῖ ἐλεύθερα καὶ νὰ πει αὐτὸ ποῦ πραγματικὰ σκέφτεται.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Οἱ δῖσημοι λόγοι καὶ οἱ τραγικῆς εἰρωνειῆς ἀποκαλύπτουν τὴ δρᾶματικὴ τὸς ἀξία ἀπὸ τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο θὰ ἀποδοθῶν σκηνικὰ. Συγκεντρώστε τὸ σχετικὸ υλικὸ ἀπὸ τὸ Γ΄ καὶ Δ΄ Επεισόδιο. Δοκιμάστε τρόπους κίνησης καὶ ἐκφορὰς τοῦ λόγου.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Ὁ θεοκλύμενος προετοιμάζοντας τὸ γάμο τοῦ με τὴν Ελένη ἀναφέρεται σὺν γαμήλια ἔθιμα. Ἀναζητήστε ἀνάλογες συνήθειες τὸν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας καὶ καταγράψτε τῆς σὺν ἄρθρο ποῦ θὰ δημοσιευτεῖ σὺν ἐφημερίδα τοῦ σχολείου σας.

ΘΕΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ

Ἡ παρουσίαση τῆς δουλειᾶς σας ἔχει καὶ αὐτὴ τὰ μουσικὰ τῆς. Μία ὑπόδειξη: χρησιμοποιήστε σὺς υπολογιστῆς τὸ πρόγραμμα power point.

- Στο Επεισόδιο αὐτὸ κορυφώθηκε ἡ σκηνοθεσία τοῦ *φαίνεσθαι*. Με βάση τὸ υλικὸ ποῦ ἀποδελτιώσατε γιὰ τὸ θέμα «εἶναι – φαίνεσθαι» ἐπεξεργαστεῖτε τὰ ἐξῆς θέματα:
  - Ποία εἶναι κάθε φορὰ τὰ αἶτια ποῦ οδηγοῦν σὺν ἀντίθεση «εἶναι – φαίνεσθαι» (θεοί, ἀνθρώποι, τύχη);
  - Ποιες εἶναι οἱ συνέπειες τῆς ἀντίθεσης σὺν ἐξέλιξη τοῦ δράματος;
- Μπορεῖτε νὰ παρουσιάσετε ἐδῶ καὶ τὸ ἐπεξεργασμένο υλικὸ τοῦ θέματος **κωμικὰ στοιχεῖα**.